КРАКІВСЬКІ ВІСТІ

Народній часопис для Генерал-Губернаторства

Ч. 35. Краків, 9. травня 1940. Рік І.

„Krakauer Nachrichten"
Ukrainische Volkszeitung
für das
General-Gouvernement
KRAKAU
Karmeliterstrasse 34. II.

30 сот.

ПЕРЕДПЛАТА
в краю і закордоном:
місячно 3 зол. 50 сот.
чвертьрічно 10 зол. 50 сот.
піврічно 20 золотих
річно 40 золотих
Курс 1 нім. марки 2 зол.

ТЕЛЕФОНИ:
Дирекції 137-42
Редакції і Адміністр. 230-39
Друкарні 102-79

ВИХОДИТЬ В ПОНЕДІЛОК, СЕРЕДУ І ПЯТНИЦЮ

Свято українського моря у Кракові

Традиція — це те міцне вогниво, що звязує світле минуле народу зі сучасним і вказує напрямні прямування у майбуття. Плекання традиції величних діл, будуючих, їхнє зберігання і передавання з покоління у покоління народу є многовартним виховним чинником.

Такий світлий традиції недавнього нашого минулого присвячено день 29. квітня себто день, в якому в 1918 р. чорноморська флота у Севастополі піднесла на своїх лінійних кораблях жовто-блакитні прапори. Цим фактом і навязано до тієї світлої традиції минулого України, коли то українська морська флота панувала не лише на Чорному Морі, але теж плили українські чайки, човни і кораблі геть далеко на води океанів.

В неділю 5. п. м. українське громадянство Кракова вшанувало якслід память світлого, історичного моменту з 29. квітня 1918 р. У просторій салі при вул. Льоретанській улаштовано свято українського моря. Почався цей бадьорий вечір відчитанням приказу команди чорноморської флоти із книги визвольних змагань нашої нації 1918—20 р. р. в дні 29. квітня 1918 р. Незвичайно цікаво й живо поділився своїми спогадами з цього пропамятного дня лейтнант Шрамченко, старшина чорноморської флоти, учасник тої величної події, яка совершилася у Севастополі 29. квітня 1918 р. Хор під управою п. Улицького відспівав вдачно декілька пісень, присвячених морю. Бадьорі і пронизані завзяттям були теж рецитації присвячені славі українського минулого. Закінчено цей гарний вечір відспіванням національного гимну. Саля була переповнена молоддю і старшими.

Чорний день англійської флоти

Велитенські успіхи німецького летунства

= Берлін, 5. 5. Начальна команда німецької армії повідомляє: 3. травня пополудні німецькі боєві літаки заатакували на захід від Намсос один бритійський панцирник, що відпливав на захід і поцілили його бомбою важкого калібру між обі передні гарматні вежі. Пів хвилини по упадку бомби повстав на панцирнику густий дим а опісля вибухло вгору 50 метрове полумя. Коли хмара диму розійшлася, не можна було доглянути на поверхні води, нічого більше крім кількох відламків корабля. Крім цього бритійська ескадра, що забрала 3. травня з Норвеґії бритійські частини біля Намсос, має важкі втрати від численних атак німецьких літаків. Один важкий кружляк кляси Йорк поцілили дві бомби важкого калібру. На кружляку повстала пожежа і він по кількох вибухах затонув за 30 хвилин. Другий кружляк також поцілила важка бомба так, що частини корабля вилетіли в повітря. Один контрторпедовець, що його поцілила бомба середнього калібру, перестав стріляти і на місці перехилився на один бік. Треба рахуватися з повною його втратою. Також другий контрторпедовець був важко ушкоджений. Один великий, повно навантажений транспортовий корабель (12.000 тон містоти) поцілений в середину корабля бомбою середнього калібру затонув.

Дальше німецькі літаки змусили один торговельний корабель заплисти до Дронтгайму. Німецькі летуни заатакували також ворожі морські частини біля Нарвіку. **Один боєвий кружляк ушкоджено двома бомбами. Частина його артилерії стала нездібною до бою. На одному кружляку вибухла пожежа. Один транспортовий корабель поцілено бомбою середнього калібру.**

Цей великий успіх німецького летунства доказав виразно, що давнє панування такої колись сильної англійської флоти можна зломити в добі повітряної війни всюди там, де сягає далекосяжне рамя цієї нової зброї — летунства.

Анґлійці покидають Намсос

= Штокгольм. Надійшли тут вістки, що супроти катастрофальних втрат свого допомічного корпусу, що його висадили були на беріг в Андальснес — анґлійці почали приготовлятися до відвороту також з району Намсос. Перші відділи всідають вже в найбільшому поспіху на кораблі.

„Райтер" потвердив цю вістку, повідомляючи, що „згідно з загальним пляном відвороту з безпосереднього сусідства від Дронтгайму перебуваючих там військових частин союзників, всаджено останньої ночі на корабель анґлійські частини в Намсос".

—о—

Цікавляться грецькими мапами

= Атени, 4. квітня. Поліція ствердила, що в останніх трьох тижнях в Атенах і всіх більших містах Греції потаємні покупці викупили майже всі мапи Греції на яких скартографовано околиці краю. Поліція зацікавилася потаємними покупцями. Досі вдалося відобрати одному анґлійцеві, якому трапився нещасливий випадок з автом, понад 300 мап Греції і 50 крат з околицями Сальонік.

Велике зацікавлення викликала поява в Атенах багатьох анґлійців. Осередком анґлійської активности в Атенах є готель „Ґран Бретань". Анґлійці прибули мабуть туди на доручення свойого уряду.

—оо—

За раціоналізацію

нашого господарства

Завданням кожного господарства, селянського зокрема, є добути якнайбільше засобів на виживлення родини та на вдержання й евентуальне поширення господарства, зуживаючи при тому якнайменше енергії, себто праці. І залежно від енергії знання та праці один виконує це завдання краще, другий — гірше. І чим більше нація має тих одиниць енергійних, підприємчивих, розумних і при тому працьовитих, тим вона скорше багатіє, живе більше в добробуті. І навпаки, коли загал якоїсь нації є темний, лінивий то і ціла нація буде жити в біді та нужді.

Про силу народів рішає сьогодні їх господарська сила. Ми мали нагоду бачити під кінець світової війни, як то господарська сила переломила мілітарну потугу. Осередні держави, що ввесь час вели війну на ворожій території і були мілітарно переможцями, програли війну, бо не мали належно підготованої і зорганізованої господарки в себе в середині.

Добрим приміром планової розумної господарки може бути Німеччина від часу переходу влади в руки канц. А. Гітлера. Через планову господарку канц. Гітлер усунув безробіття, забезпечив Німеччину в сирівці й засоби поживи та підніс життєвий рівень широких верств населення. Далі унезалежнився від закордону, розбудовуючи німецький промисл, гірництво і техніку. Особливу увагу звернув уряд канц. Гітлера на хліборобську продукцію і на фаховий хліборобський вишкіл німецького селянина та селянської молоді, розуміючи, що добре наладнане хліборобство є основою цілої державної господарки. Виживити нарід, прохарчувати армію та придбати для неї потрібні запаси — це тепер у війні чи не найважніша справа. Як бачимо господарська ділянка є дуже важною ділянкою і тому слід на неї звернути більше уваги.

Коли поглянемо по наших селах і приглянемося до способів господарювання наших селян — то бачимо доволі невідрадне явище. Морг землі, і колись і тепер, дає пересічно 7—10 кірців збіжжя. Більшість селян далі традиційним способом управляє ріллю та веде стару збіжеву господарку. Наші господарства далі залежні від чужого промислу. Що правда, вина тут спадає не лише на нас, але й на б. Польщу, яка штучно підпомагала розвивати польські господарства при помочі різних кредитів та сильно гальмувала господарський розгін непольських народів, передусім українців, а далі німців, білорусинів і литовців. І тепер, коли культурно-освітній та господарсько - кооперативний рух починає зєднувати собі найширші верстви українського народу в тих районах і округах, де польська окупаційна влада продовж свого двацятилітнього жорстокого панування намагалася змести з лиця землі не лише наше зорганізоване життя, але й нас самих як українців, **мусимо на тих землях зачати планову працю над перебудовою нашого господарства.** Наші матеріяльні господар-

ські здобутки як нації, тут, по цей бік Сяну, у відношенні до нашої величини, ще дуже і дуже скромненькі.

Ми, щоб дорівняти народам західньої Европи, а передусім німецькому народові, мусимо багато дечого перескочити, поминути. Не вільно нам тратити часу на експерименти, які вже хтось робив, тільки приймати чужий досвід, розуміється добрий, за свій. Сучасне життя вимагає від нас щораз більше зусиль, щораз більше видержливости, солідарности та впертости у виконанні наших господарських планів. Наша увага не може бути звернена виключно на поширення культурно - освітньої праці, але водночасно із започаткуванням культурно - освітньої праці, з наладнанням шкільництва, мусимо думати над тим, якби двигнути наше село, наш нарід матеріяльно, себто під господарським оглядом.

З приємністю треба ствердити, що національна свідомість у нас дуже скоро поступає вперед. Наш пересічно грамотний селянин може знанням дорівняти вже пересічному західньоевропейському селянинові. Коротко кажучи, наш селянин, мимо несприятливих умовин, вже багато знає, тільки має одну важну хибу, яка характеризує багатьох з нас, мало вміє. Нам нераз здається, що ми всі господарські розуми поїли, що нема розумніших від нас, а прийдеться до практичної праці то тупцюємо на одному місці. Під господарським оглядом ми недалеко втікли від наших батьків, з тією хіба різницею, що наші батьки багато дечого не вміли, а ми нераз не хочемо навчитися.

До раціональної господарки нам чомусь дуже важко взятися. Просто не хочемо навчитися видерти зі землі подвійну кількість збіжжя, нам тяжко плекати раціонально корову, щоб дістати від неї більше молока. Ба, не лише молока, бо пр. при раціональній годівлі рогатої худоби маємо подостатком доброго обірника, що дуже додатньо впливає на врожай збіжжа. А подивитися на наші подвіря — замість расових курей у нас часто по подвірю ходять »ворони«, які ні на мясо, ні на яйця не оплачується тримати. Черпати дохід з пасіки, саду чи рибного ставу не багато з нас уміє. Не згадую вже про городництво, яке має особливе значіння, головно в підміських селах. Багато наших селян бідкає тепер над недостачею одягу, але не багато застановляється над тим, як виробити тривкий і дешевий одяг у себе на селі. Треба лише сіяти більше лену й конопель, а в горах тримати більше овець. Білля з льняного полотна та ще з гарною вишивкою ніколи не уступить міському тандитному одінню. Теплий вовняний сірак чи гуня краще виглядає у селянина ніж якась погана дешева тандита. Взагалі треба рушити дрібний домашній промисл, бо через нього шлях до великого промислу. Отже маємо дуже багато можливостей поправити своє буття через поправу свого господарства, але треба тільки доброї волі й охоти до праці. Одначе саме цього хотіння нам часто недостає, недостає нам тієї сильної і твердої волі діяння.

Господарська ділянка була в нас віками занедбана і ще багато тепер її належно не доцінює. Ми нічого крім порпання в землі не вчились і тепер мусимо все це надробити. **Не слів, а діл нам треба!** Саме тут мають провідники наших сіл і повітів велике і важке завдання, велике поле до попису, до чину. Треба себе і других вчити працювати планово над культурною і господарською розбудовою нашого села. Треба по селах виховувати практичних провідників і піонірів, які ділом показували б, як поліпшити наше господарство, як піднести матеріяльний добробут нації. Одночасно усе мусимо памятати, що матеріяльний добробут нації не є її ідеалом, але одним з найконечніших засобів у боротьбі за ідеал нації. Мусимо памятати, що наша програма 1918—20 рр. мала початок між іншим у недорозвитку нашого господарського життя, торговлі та промислу.

Початок праці у нас є, зробив її »Сільський Господар«. Треба лише, щоб широкий загал цю працю доцінював і підтримав. Кооперативні провідники на місцях мусять в першу чергу зацікавитися цією справою, бо завдання кооперативи є не лише розділювати товари, як це деякі кооперативи роблять, але теж кермувати духовим і господарським життям членів, себто цілого села. Треба думати про продукцію сільсько-господарських продуктів

Пишу про це саме тому, що тепер весна і ще можна подумати про напрям дальшої господарки ще на цей рік. У багатьох місцевостях треба буде повести сильну кампанію за зміною господарки, але треба перед тим засягнути фахових інформацій, чи то в повітового агронома, чи в філії »Сільського Господаря«, або в окружному Кооперативному Осередку.

Вкінці дуже багато до поправи господарства причиниться теж шкільна молодь, вихована під кермою ідейного нашого учительства.

Андрій Качор.

—o—

Горличчина Кобзареві

Здається, що ніколи українці Горличчини не святкували роковин Т. Шевченка так величаво і так масово, як цього року. Майже кожне свідоме село під проводом свого учителя-українця віддало поклін найбільшому ґенієві України. Репрезентаційний концерт відбувся 14. березня ц. р. у самих Горлицях заходом Повітового Комітету. На концерті виступав найкращий хор повіту зі села Пантної під проводом учит. Володимира Пришляка та п. Матіящ Василь зі Сянока, який відспівав у супроводі фортепяну Лисенка »Гетьмани« та »Ой Дніпре мій«. На дальшу програму склалися: деклямація п. Баюса Теодора, учит. з Пантної (по німецьки »Заповіт«), Овсієнка »Шевченкова верба« та Галушки з Гладишова »Причинна« на тлі хору. — Промову виголосив о. дек. Сайкевич Василь.

На концерті було багато української інтеліґенції і селян з околиці, головно молоді прибуло дуже багато. Це вперше в місті Горлицях загомоніла українська пісня та український національний гимн.

В повіті відбулися в таких селах Шевченківські свята: Дня 10. березня ц. р. у Маластові, де виступав хор під проводом учит. Івана Хомяка. Шкільні діти деклямували, співали та відіграли сценічну картину »Тарас Пастушок«. Тогож дня відбулося свято в селі Бліхнарка, де учит. Букало Дмитро зорґанізував мішаний хор, що виступав на концерті. Дальші точки виконали шкільні діти. В Мацині Великій відбулось Шевченківське свято тогож дня заходом шкільної дітвори під проводом учит. Ляньовичевої та учит. Заяця.

Дня 17. березня ц. р. відбувся дитячий прегарний концерт в Лосю під проводом учит. Ґальової. Багато праці в підготові того концерту вложили учителі, п. Переймівна та учит. Памох.

Дн 23. березня ц. р. відсвяткувала Ропиця Руська свято Шевченка. Запрошений хор з Пантної відспівав багато пісень, які переплітано гарно вивченими дитячими деклямаціями. Підготовкою свята занявся учит. Л. Чубатий та учит. О. Цьок.

В неділю 24. березня ц. р. було найбільше свят. У Гладишеві виступив хор під проводом Богачика. На дальшу програму склалися виступи дітей зі співами, ритмічні вправи, деклямації та вистава »Тарас Пастушок«. Ціле свято підготовили п-ство Палашимовичі та о. Злупко. — В Устю Руськім шкільна дітвора під проводом учительок пп. Ліщинської та Коцівної уладили гарне свято. В Пантній відсвятковано заходом чит. »Просвіти« роковини Шевченка дуже величаво. Добре зіспіваний хор відспівав низку пісень Шевченка, а деклямації та реферат доповнили цілість програми. Свято підготовили оба учителі: В. Пришляк та Т. Баюс.

Поінформований.

Пробудителеві України

Наше село Фльоринка, пов. Новий Санч, лежить на західній межі Лемківщини, кілька кільометрів від етноґрафічної польської території і тому сильно було наражене на всякі польонізаційні деструктивні впливи. На щастя минулися часи терору та насильної польонізації чисто українського населення. Село відітхнуло та живішим руслом поплило національне життя. Ще в осени м. р. заложено в нас кооперативу, що працює з гарними успіхами завдяки жертвенній та безкорисній праці директора місцевої школи Янцура. У школі відбувається вечорами курс історії України і німецької мови для молоді, яка чисельно сходиться, щоб навчитись дечого та поспівати.

Дня 31. березня ц. р. шкільна дітвора спільно з гуртком молоді при школі улаштувала під проводом учительства концерт в честь Т. Шевченка. В год. 8-ій відбувся концерт для дітей, вечором для старших. Дуже гарно вивязався зі свого завдання хор під управою учителя Дзюбинського. У програму входили такі пісні: »Заповіт«, »Сонце глянуло зза хмар«, »Ой горе тій чайці«, »За рідний край«, »Мав я дівчину чепурненьку«. Промову про життя і творчість Тараса виголосив для дітвори дир. Янцур, бадьору промову радник Дужий, з поблизького містечка Грибова. Бурю оплесків здобула маленька Оля Габура за вірш »Я дівча маленька«, а деклямацію »Мені тринацятий минало« зворушливо до сліз виголосив Гриць Шпитко уч. II. кл. Бездоганно випали деклямації »Умер поет« — Лесі, та »Гамалія« Любка Янцурів. Прегарно випав танок дівчаток »Катерина« та дуже гарно дитяча вистава »Казка про хлопчика Тарасика«. Молоді аматори відограли свої ролі вміло і з хистом. Свято закінчено відспіванням національного гимну. Підбадьорена публика розійшлась у піднесеному настрою додому. Численна присутність громадян це найкращий доказ, що село цікавиться вислідами праці свого цвіту-молоді та скорою ходою йде до кращого майбутнього. Слід підмітити, що до загального ефекту причинилися національні строї та горно прибрана саля.

Свій.

РОМАН ГУЧВАНОВИЧ.

Роздумалися люди добрі

(РЕПОРТАЖ З ХОЛМЩИНИ).

II*)

Сумно похилилися старі хрести понад шляхом. Залізний Спас, почорнілий від сторічної муки на дощах і снігах повисає одною рукою на старезній »хвиґурі«. З під коней бухає пара, в'їздимо на широку вулицю. Село. Зза тинів і плотів виглядають оббиті дошками хати. Не такі, як на Грубешівщині, чи біля Томашова, без мягких соломяних загат, без привітности. Білгорайські понурі хати з брусаків і балок. Чого, чого, а дерева тут не бракує, кожний селянин має свій гай.

На вулиці у Бабичах панує оживлення, як у містечку. Скрізь повно саней, багато людей. Вусаті мазурі у червоних кожухах ходять по людських подвірях, допитливо оглядаючи господарські достатки: молотілки, січкарні, млинки і сівалки. Деякі вже і торгують, вдаряючи рука об руку, в інших із кишені виглядає пляшка. І сум лежить на людських лицях, як у того залізного Спаса за селом...

НЕБУВАЛА ПОДІЯ.

Вістка про цілу ту справу прилинула була аж до Ґдешина. Ґдешин — культурне село під Грубешовом. Відбувався там памятний Холмський Вечір. Тріщав мороз, гуділа заметіль, а у село із шумом заїзджали сані за саньми. За великим спільним столом, при добрій багатій вечері промовляли дорогі гості і врадувані, зворушені господарі. На одну промову всі звернули увагу, бо вона була справді цікава і небуденна: несподіваний делеґат із далекої Білгорайщини розказав з сумом про цю дивну лихорадку, що немов якесь дивочудо огорнула українські села біля Тарногороду. Особливо в Бабичах... Дві третини села записалося їхати. Дві третини на чолі з... священиком. І вже статки випродають, вже сані ладують і плачуть і самі не знають, що з собою діяти і горілку-самогонку з горя попивають. На другий день я виїхав до Бабич і тепер прибув до того села. А тут наче ярмарок. Тільки люди сумні, тільки сміху не чути.

Протокол тої справи виглядав би так: дві третини села за намовою кількох господарів на чолі з Ізидором, Рибалтом, дяком та склепарем, спираючись на приклад свого пароха о. Камінського рішило їхати. Багатьох не хотіло. Треба було щось придумати. Знайшли добрий спосіб: треба перетягнути Юрка Сая. Юрко Сай, церковний староста, син старого Сая, сільський багатир і борець за хлопські справи — центральна постать в Бабичах, дав себе переконати. Випили, закусили, принесли ще одну, ще раз випили, і знов принесли, і ще раз, і ще раз і Юрко Сай з пересердя махнув рукою: »Війт, ляшок Куровський, далі безкарно урядує; польські учителі сидять і перехвалюються; кожний замурзаний мазур верзе про поворот Польщі і шибениці для українців; свого ксендза годі добитися, най то лихо візьме! Поїдемо хлопці!« І від того дня у Саєвій хаті засідає штаб тих, що їдуть. Справа доходить до декана в Тарногороді. Поляки стають з втіхи на головах і, як можуть, підмовляють, щоб тільки швидше позбутися »хахлув«. Декан о. Матвійчук посилає трівожні рапорти до Церковної Ради у Холм. У рапорті додає записку: село хоче повороту о. Которовича. В Церковній Раді радять, читають, ще раз радять і виносять постанову. Посилають у стривожене село о. Малюжинського, томашівського декана з місією. О. Малюжинський, відомий зі своїх страждань і постави з Волині і Гриньок, їде у великі морози до Бабич і вертає майже з нічим. Ситуація грізна, нарід зухвалий. О. Малюжинський пише приватного листа до о. Которовича: »Приїзджайте, отче, у своє бувше приходство, рятуйте народ!« О. Которович не має в руках ніякого урядового припоручення, не знає, що робити, тимбільше, що нові парохіяни кажуть: чи ж ми, батюшка гірші, чи вони не мають інших ксьондзів, нащо таких призначають, що замість Бога славити, самі народ бунтують! І що робити? А тут справа делікатна, тонесенька — попробуйте зробити якусь гарячкову дурницю, вже там такі будуть, що припильнують кого слід повідомити. А тимчасом у Бабичах люди, як бачимо, готуються в далеку невепну дорогу. Готуються та ще й перехвалюються: — Церкву — кажуть — там собі нову поставимо. Нові ризи купимо, землю нам виділять окремо, трактори дадуть, зерно, радія. А води ніхто в руках неноситиме. На кожному подвірі — кран. Лише крутьнеш і дзюррр.... вода летить як дощик. Що там ґадати торункое, що там верзати, добре буде, ґаліґантно! Інакше, як ту — в Польщі.

ЗА СТОЛОМ У »КОМІТЕТІ«.

Юрко Сай прийняв мене дуже гостинно. Мав трохи збентежене обличчя, а може мені тільки так видалося, бо вже сутеніло і в хаті було темно. У світлиці багато людей. Вітаються — бачу — самі »комісарі«, себто ті, що хочуть їхати. Сідаю на ослоні. Питаю за здоровля, за новини, як

*) Гляди 32 число »Кр. Вістей«.

Мистецька вистава в Сяноці

Між 23. квітня і 2. травня відбулась незвичайна, як на ці часи й одинока в історії Сяніччини, імпреза. Заходом Музею »Лемківщина«, що саме святкує десятиліття свого оснування, уладжено виставу образів, рисунків, графік-мистців Льва Ґеца та Петра Обаля. Як хто може боявся, чи мистці в теперішніх важких обставинах зможуть показати нам щось нове, цікаве, то вже на самому вступі міг бути мило розчарований. Велика саля »Просвіти« ущерть була наповнена працями обох цих мистців. В гарному розміщенні виднію 259 мистецьких праць-експонатів, плодовитий дорібок у мистецькому надбанні.

Ліворуч салі, 22 образи, кільканацять графік і кількадесять рисунків проф. Ґеца, праворуч 70 олійних образків та багатий збір дереворитів Петра Обаля. На столах альбуми, світлини тих праць мистців, що розгубилися по світу (коло 800 праць проф. Ґеца залишилося по тамтому боці).

Щоб оцінити мистецьку вартість усіх тих творів, треба на те фахового знавця, то ж я не беруся до самої оцінки, врешті і самі прізвища мистців говорять про себе. Завважу тільки, що між образами проф. Л. Ґеца звертав на себе увагу цікавий цикль (6 образів) під спільною назвою »Праця«, дальше оригінальні цікаві картини: закутина в Сяноці, вулиця в Сяноці, Ґетто в Сяноці і др. теж разом шість картин; далі »Верби«, гарний »Акт« і др. Всі ці праці як і немало других, виконані вже тепер, у военному часі.

Між рисунками як і взагалі над усіми експонатами домінує прегарна »Думка« (олівець і крейдка) шляхотне одухотворене жіноче обличчя зі стилізованим Тризубом над чолом. Видно, як дуже сам мистець цю свою працю вирізнює, бо дав їй упривілейоване, видне місце. Замітні глибоким, сумним змістом рисунки з недавно пережитої української Голгофти: суд, переселення, голод та інші. Взагалі в творчості проф. Ґеца навіть колоритом переважає суворий, часто трагічний настрій, символіка, що примушує думати, застановлятися. Як протилежність, — у Петра Обаля, (він мабуть уперше виступив з окремою виставою своїх праць) сяє сонце, грають райдужно барви, всміхаються молоді личка, здається, пахнуть квіти.

Ось серед сріблистих снігових пухів, Чертіжська церковця (там мистець зараз учителює), ось всіми відтінками зелених і золотих фарб всміхається наше Поділля, а там легко мелянхолійний »Захід сонця«, свіже личко донечки маляра й портрети дружини, дівчина, троянди, далії, півонії...

Між дереворитами, портретами наших славних людей, портрет незабутнього Митрополита Андрея(в цю жить кожний із нас серцем та думкою линє туди, де тихі води і ясні зорі...) І знову портрети, пейзажі, лемківські церковці.

І цікаво й радісно, що поруч теперішніх военних злиднів і цілого нашого, наче провізоричного, життя, творчість наших мистців таки не припинилася, а пливе своїм буйним руслом. Треба бути щиро вдячним управі Музею, що тією виставою цих праць, доказала всім, що нема права вимовляти комунебудь, що, мовляв, в цих часах годі вести цю, чи тамту, роботу. Коли їм, мистцям, серед цього злиденного життя вдається з таким успіхом продовжувати свою працю, то що й казати всім іншим, сірим робітникам?... Одно дивне — якось дивно до неї віднеслось сяніцьке громадянство. Ледви кількадесять осіб явилося на відкритті, ледви по кільканадцять, десь колись кількадесять денно було тих відвідувачів. Разом за цілий час мало що більше над 300. А нас же тут інтеліґенції, міщанства, робітництва, тисячі. Яка шкода, що не відвідала виставу теж поблизька шкільна молодь Як багато могло скористати селянство доокаличних свідомих українських сіл. — Одинокою сільською витавовою прогулькою були молоді дівчата з найближчого села Дубрівки, під проводом учительки п. Баківної.

Чому така мала фреквенція? Чи за мало було реклями, розголосу, заохоти, чи може яка інша причина тієї пасивности Велика шкода, що не використано як слід такої важної і рідкої нагоди.

Сянік, у травні 1940.

О. Кисілевська.

поводиться. Впало слово виїзд. Зачалося. Нас було двох, а їх більше десять. Гарні хлопці, господарі як золото, парубки, — як дуби. Говоримо обережно, спокійно, але в їхньому чемному голосі чути вже бунт проти того, щоб хтось їм мішався до їхніх справ. Що це кого обходить? Як ми просили помочі, як нас поляки тиснули, то тоді консисторія і цілий синод і всі протоєреї були і сліпі і глухі, дарма, що ми — мовляв — їздили, просили і клянчили. Тепера шкода гадати, німаю часу! Мій товариш, місцевий учитель Кінах побілів. Прийшов сюди, бідачина, сам, пішки; жиє в холоді і голоді, родину залишив далеко. Бідує. Батьки бойкотують, діти до школи не ходять, польські учителі не ступаються. »Ту нема України« — кажуть а деякі дядки ще й підтакують: а таке же — заявляють — яка там Україна, калі ми руский, совєтський, православний народ. Вона й може та Україна добра була би, бо то і склепи позакладали і поляків в тамтую войну у Чесанові так нарубали, що аж страх було дивитися, єно ті униати з Ґаліції, католикі, жити нам не дають, на свою віру поперетягають... І бідний учитель працює, курить, пояснює, кривду повзь вуха пускає; щоб тільки діло йшло. А воно й справді тяжко. Зрозуміло, не всі такі. Багатьох помагає, бореться. Але більшість інертна, тяжка, кисла.

Юрко Сай поставив на стіл літрову горілку. Перший сорт, з нової фабрики самого графа Лянцкоронського! Припрошує. Його дружина подає гарячу смаженицю із яєць, а крім того сало, ковбасу, котлети. Чого душа захоче! Відмовити не можна, хоч і не бере охота. Де там тепер до того! Хіба так з пересердя і з журби. Сідаємо за стіл і вже маємо розпочати вечерю, аж тут рип, відчиняються двері і входить постать у рясі. Священик. Ага, значить всі особи тої драми на місці.

— Атец Каміньскі.

— Гучванович.

Всі посідали. Отець парох з паличкою і усьмішкою осторонь. Зайшов по дорозі. Високий, аскетично худощавий. Говорить по білоруськи.

— Вибачте, отче парох, ви білорусин?

— Бялорус, та уже здьось, на Холмщине два года.

Тепер стало ясніше. Господар поналивав чарки. І отець і ми піднесли їх угору.

— На здоровля, отче настоятель, і на щасливу дорогу вам і вашим прихожанам!

— А вам на щасьлівое оставанне здесь, дай Боже!

Розмова не могла краще розпочатися. Ми випили. Закусили. Опісля закурили і врешті почали балакати.

БО І ТАК ВОНО БУВАЛО В НАШИХ СТОРОНАХ.

О. Камінський розговорився і був досить щирий. Він — білорусин і зле себе почував між українцями. Про те, що оба наші народи мають багато спільного і що білоруський національний рух мав у нас завсіди, зокрема останніми часами багато приятелів, отець на загал знав мало. Навпаки, йому все здавалося, що він між чужими, які його не розуміють. І це дуже важний момент у цій цілій химерній справі. Воно, бачите, було так. Перед двома роками польські православні кола винайшли теорію: зліквідувати національні різниці між православними вірними. Нема ніяких різниць. Національні — на сторону. Найважніше, що всі православні. Повстала нова нація, православна. Воно правда й раніше траплялися на військових комісіях такі сцени. Приходить — було — наш парубок, стає на комісію.

— Ваша народовосьць? — питає підстаршина.

— Православний. І так писали.

Або так:

— До якей народовосьці сен пшизнаєце?

— Українець, — говорить запитаний.

— Нема України, не било і не бендзє, вибійце то собе з ґлови. Як мам вас запісаць?

— Я православний, руский українець, — повторяє збентежений хлопчина.

— Ага, но венц запішеми: народовосьць православна.

І так бувало, хоч і цьому прийшов кінець. Отже православні політики створили нову безнаціональну теорію православної маси з російською урядовою мовою. Поляки сказали: добре, а згодом на місце: „мова російська" підставили: „мова польська" і таким робом скристалізувався процес політично-„правного" терміну — православний поляк. Дарма, що дійсними православними поляками були нечисленні високі військові і урядовці, які для влекшення розводу записалися на Зиґмунтівській у Варшаві, та кількох карєровичів зпоміж духовенства. На приказ варшавських кругів православними поляками мали стати всі православні так, як став православним ксьондз біскуп Семашко, що тут у Бабичах уродився. Його батька памятають ще всі бабичани. Здоровий був чоловік, кремезний, багатій. А Росія у тому селі лишилася понині ще досі. Син пішов іншим шляхом. Говорив у Вильні польські проповіди, не зважаючи на свист росіян і грішні оклики в церкві. Як то життя цікаво укладається. Памятаю, коли ще ксьондз біскуп Матеуш Семашко був звичайним о. капеляном, членом комісії для перекладу славянських богослужебних книг на українську мову, оповідав у товаристві дотепи з молодих літ. Дуже тепло згадував Бабичі, а особливо старого Сая. „Раз — казав — взяли ми, паничі, схопили Саєву свиню і покрасили на червоно. Свиня побігла до дому. Сай оторопів, Саїха перехрестилася, а люди зліталися як на яке чудо". Червона свиня у Бабичах і єпископський жезл на катедрі виленського собору, в якому свищуть москалі на знак протесту! Символи, чи макабричні видива?! В 1938 році, по знищенні холмських церков і демонстраційному уступленні дир. Потоцького з міністерства освіти, на Холмщину приїхала спеціяльна міністеріяльна комісія з новим директором департаменту віроісповідань Борковським та полк. Кравчиком, шефом департаменту нелатинських віроісповідань. Комісія провірила стан полонізаційної акції, усунула кількох начальників політичних виділів, перенесла двох старостів та мала нагоду сконстатувати фіяско латинізаційно - „кракусової" акції „навертання" силою. У висліді комісії запанувала у міністерстві віроісповідань дезорієнтація і слаба тенденція відвороту. Військові кола з ґен. Сморавіньским, шефом Д.О.К. Люблин, ґен. Глуховським та полк. Ольбрихтом спротивилися. Тоді обі сторони станули на компромісовому пункті: хай будуть православні, аби називали себе поляками. Під тою умовиною можуть навіть повертати назад з латинства на православя. Воєводи Боцянський, Бернацький та Трамекур одержали нові інструкції. Телефон до славнозвісного Православного Інституту у Гродні. Конференція. У її висліді чотирьох молодших священиків з Білорусі відкомандували на Холмщину. У спеціяльній місії, зі спеціяльними міністеріяльними паперами. Між ними — о. Камінський до Тишовець на місце перенесеного о. Шиманова та о. Воробей, на місце післаного в манастир о. Лящука, — до Чесник. Один, спеціяльно ревний поїхав до Телятина, звідки мусів по довгій боротьбі уступити відважний о. Теодозій Матвійчук, не виконуючи полонізаційних доручень. Чотирьох надзвичайних місіонарів розпочало свою санаційну діяльність. О. Камінський належав до найперших. І тепер оповідає. Тільки Сай не дає говорити:

— Пийте, не погорджуйте, — припрошує.

— Ви також не відмовляйте, — кажу, — може там такої не буде?

— Е, буде ще лучша, — махає рукою Ізидор.

— Нехай буде гірша, аби того клопоту з поляками не було, — каже молодий господар, а мізерний, худощавий батюшка розпочинає далі перерване знечевя оповідання. (Докінчення буде).

Культурно-освітня праця в селі Потуржині

Село Потуржин, одне з більших сіл у Томашівщині, (тепер прилучене до Грубешівського повіту), з давніх часів було культурним осередком, бо ще за російських часів мало зорґанізовану школу, що майже що року посилала кращих своїх учеників до середніх шкіл. Тому учителів українців, уроджених у Потуржині, було коло пів сотні. Крім школи Потуржин мав також аптику і лікаря. В Потуржині була і цукроварня, яку загирила польська господарка. На Потуржин, як культурний осередок, польська влада звернула пильну увагу. Станиця поліції, орґанізації „пеовякув", „стшельцув", „резервістув" та „осаднікув" пильно слідкували за життям села і кожний прояв національної свідомости та невдоволення польським гнетом вважали комунізмом. Тому то Потуржин кілька разів до року бачив у себе поліцію майже з цілого повіту, що її зсилала повітова влада для „заведення порядку".

Село Потуржин і всі села, що входять у склад цієї волости, в цілости українські. Тільки адміністрації фільварків та управа цукроварні, що були власністю польських капіталістів, стягнули сюди робітників поляків, а за часів панування Польщі наслано кольоністів та осадників. Тимто тепер волость Потуржин має коло 35% польського населення. Коли ж впали польські кайдани, українська інтеліґенція взялася до гарячкової праці будження в людях національної свідомости та упорядкування національно-життєвих справ українського населення.

В половині жовтня 1939 р. в селі Потуржині зорґанізовано волосний український комітет. Місцеві безробітні учителі-українці при допомозі відділу на Холмщині освітнього діяча Т. Герасимюка, зорґанізували в с. Потуржині українську семикласову школу, в якій дня 28. жовтня почали навчання в гарному поверховому шкільному будинку. Крім шкільних лекцій в школі відбувається вечірній курс для молоді. На цім курсі ведеться навчання української літератури, рахунків історії, ґеографії України та співу. В останніх часах п. І. Сисакова, учителька, почала з дівчатами курс вишивання. Крім вечірних курсів п. К. Шутовський зорґанізував при школі аматорський гурток, до якого входять ученики 7-ої кляси і ученики середніх шкіл. Цей аматорський гурток улаштував цілу низку вистав, концертів, рефератів, тощо.

Заходом п. М. Мельника уладила школа дня 17. березня Шевченківський вечір (співи, декламації, і вистави „Дитяча тайна", „Розрита могила" і „Тарас та Оксана"). Всі вистави та імпрези пройшли дуже добре. Заходом м-ра С. Гнатюка, секретаря волости, відновлено діяльність т-ва „Рідна Хата". Головою т-ва вибрано п. Гнатюка. При „Рідній Хаті" зорґанізовано бібліотеку і запренумеровано українські часописи. Одночасно засновано аматорський гурток „Рідної Хати", що дає теж вистави.

Білянс англійських втрат у Норвегії

= Берлін, 24. квітня оголошено першу листу втрат, чи пак ушкоджень англійських кораблів, що їх завдало британській флоті німецьке летунство і німецька воєнна маринарка від 9. квітня в норвежській кампанії. Разом із втратами, що їх оголошено 24. квітня листа виказує такий білянс втрат англійської воєнної флоти:

Від 9. до 22. квітня ц. р. затоплено або підпалено: 4 кружляки, 7 контрторпедовців, 14 підводних човнів і 3 транспортові кораблі; поцілено чи пак важко ушкоджено: 7 панцирників, 8 кружляків, 4 контрторпедовці, 1 авіоматку, 8 транспортових кораблів.

Від 23. квітня до 2. травня ц. р. затоплено або підпалено: 4 кружляки, 2 контрторпедовці, 8 підводних човнів, 20 транспортових кораблів і 1 мінарку; поцілено чи пак важко ушкоджено: 6 кружляків, 5 контрторпедовців, 2 авіоматки і 30 транспортових кораблів. Отже загалом 135 одиниць англійської морської флоти залишилося від 9. квітня до 2. травня нездібними до бою.

Норвегія у німецьких руках

= Берлін. Начальна команда німецької армії повідомляє: Після відвороту останніх британських частин з околиць Андальснес і після заняття того міста німецькими військами пацифікаційна акція в цілій Норвегії поступає швидко вперед. Демобілізація норвежських військ у західній Норвегії триває дальше. Німецьким військам ставлять ще опір в різних місцевостях тільки ці розбиті частини норвежських військ, що не мають інформацій про загальне положення. На північ від Дронтгайм ворог заховується спокійно. На побережжю на північ і полудневий захід від Нарвік ворожі війська посуваються поволі до німецьких становищ. Німецька залога відбила всі випади ворога.

Німецькі воєнні кораблі, продовжуючи погоню за підводними човнами у Скагераку, знищили два дальші ворожі підводні човни.

Дня 2. травня німецькі летуни заатакували знову ворожі морські сили. Один кружляк був поцілений двома влучними бомбами в передню частину і був важко ушкоджений. Наслідків бомб на другому кружляку з огляду на мряку не можна було завважити. Затоплено один більший транспортовий корабель.

Британські летуни атакували безуспішно кілька летунських майданів у Норвегії й Данії. На західньому фронті ніяких важніших подій не було.

——o——

Загострене положення на Середземному морі

= Амстердам. З Лондону повідомляють: »Райтер« приніс вістку з Каїро, що до Александрії припливає флота західніх великодержав. У звязку з цим »Райтер« запевняє, що египетські круги є з цього дуже вдоволені, що британські союзники звертають пильно увагу на оборону Єгипту. Щоби надати цим вісткам більшого довіря, говориться, що британський амбасадор в Єгипті відбув нараду з египетським премієром і військовими командантами над »необхідними« оборонними постановами, що їх уже перевели в життя.

Чемберлен заявив 3. травня зовсім отверто в палаті громад, що англійська флота, яку стягнули з північного норвежського фронту є вільна і можна буде вжити її на Середземному Морі. Повідомив також, що англійсько-французька боева ескадра є вже в дорозі до Александрії і що переведуть нові акції забезпеки на Середземному Морі.

Німецька преса оцінює нові зусилля англійського воєнного командування як намагання відвернути увагу світової опінії від катастрофальної поразки, якої союзники зазнали на норвежському фронті. Тому, що окруження з півночі не вдалося, вони намагатимуться на іншому місці створити фронт проти Німеччини. Англійська воєнна пропоганда спрямовує свою увагу в останньому часі передусім на Єгипет і Румунію. Внаслідок цієї пропагандивної кампанії в Єгипті панує від кількох днів правдивий воєнний переполох.

Подібну акцію веде англійська пропаганда супроти Румунії. Англійське радіо звернулось до Румунії з безпосереднім покликом, щоб Румунія не зволікала і зажадала помочі від західніх великодержав. Англійське радіо поширює вістки, що Румунія є безпосередньо загрожена німецьким нападом і що тому англійські гарантії мусять зачати ділати. Одночасно з тим англійська адміралїція стягнула зі сусідства Італії свою морську флоту і спрямувала її до Гайфи й Александрії. На Мальті введено в мин. четвер нічне затемнення перед летунськими налетами.

——o——

Стратегічне положення Італії

= Рим, 5. 5. — Рухи англійсько-французької фльоти у східній частині Середземного Моря не викликали в італійській прилюдній опінії ніяких трівожних настроїв. Це може бути тільки доказом холоднокровности і почуття сили у відповідальних італійських кругах. В Італії щораз то ясніше освідомлюють собі, що західні великодержави шукають виходу в Єгипті, Туреччині і на Балкані.

У звязку з цим італійський щоденник »Тевере« помістив цікаву мапу, на якій представлено схематично оборонну смугу, що її творить довкола італійських кордонів італійська фльота, летунство і армія. Італія нездобута — заявляє щоденник — і мотивує це такими даними:

1) Адрійське Море, вихід з якого є в руках Італії, вповні замкнене.

2) 121 італійських підводних човнів береже побережжя Лігурії аж до вїзду в Адрійське Море. Тиренське Море як Середземне Море, окружене довкола італійськими базами і буде його контролювати летунська фльота.

3) На Йонському і Тиренському Морю, що лучаться проливом біля Мессини, перебуває крім підводних човнів: 6 великих панцирників, 3 кружляки, 118 контрторпедовців, 62 торпедовців.

4) Ворожа морська фльота є розділена замкненням плавби на Середземному Морі біля Пантелярія на дві частини.

5) Повна надбережня оборона береже ціле італійське побережжя і вкінці — кінчить щоденник — 8 міліонів італійських баґнетів стоїть на італійській землі.

З НІМЕЦЬКОЇ ПРЕСИ.

Хто черговий?

Який нарід буде черговою жертвою англійської тактики — запитує берлінський кореспондент »Кракавер Цайтунґ« з 5/6. травня ц. р. і відповідає на це питання так:

»Це питання виринає сьогодні в Берліні знову на денний порядок. Воно насувається неминуче кожному, хто слідкує за переполохом, що її викликала несподівано заява Чемберлена про засоби забезпечення на Середземному Морі. Цілий полудневий схід переповнений поголосками, метою яких викликати якнайбільший переполох. І так несподіваний приїзд до Софії англійського посла з Анкари викликав велике побоювання. Цей приїзд звязують тут з загальним положенням на Балкані і вірять, що Англія старається звязати Болгарію тісніше з Туреччиною. На випадок якщоб це не вдалося, рахуються тут з цим, що тоді першим завданням союзників у випадку акцій на полудневому сході буде відтяти Болгарію від Чорного Моря, щоби вдержати певний звязок.

»Подібна тривога панує також у Греції, де вже переведено частинну мобілізацію. Зокрема велике затривоження викликав в Атенах той факт, що льондонські газети називають Грецію центральним тереном інтересів Англії. Далі алярм в Атенах викликала теж діяльність кількох представників англійського летунського товариства і вкінці приїзд багатьох англійців, які викупили всі мапи. Великий неспокій в Атенах викликало також відкриття в Сальоніках тайної англійської радіостації.

»Також в Білгороді, столиці Югославії, кружляє безліч поголосок. І так мин. середи поширювано в Білгороді телефонічними запитами до відповідальних політичних діячів найзвичайнішу брехню, немов би Італія виповіла Англії війну і що Італія хоче одночасно вдарити на Югославію. Одночасно з тим поширилася поголоска, що італійський і німецький посли передали югославянському урядові з ультимативними запитами. Також вістка про один саботаж англійських агентів, а саме знищення одної югославянської електрівні, змічнює переконання про щораз то більшу активність англійських агентів в Югославії.

»Далі в Єгипті зростає затривоження. Тут оголошено, що в найближчих днях прибуде до Александрії друга ескадра англійських воєнних кораблів.

»Англійська преса в останньому часі говорить виразно без обиняків, що тепер все треба поставити на одну карту і що слабі місця Німеччини треба використати для всестороннього наступу. »Дейлі Експрес« заявляє зовсім отверто, що відкинені з Норвегії війська будуть перекинені на інший воєнний терен. Також погрози супроти Італії набирають щораз більшої гостроти. З притиском підкреслюється, що західні великодержави неподільно панують над Середземним Морем«.

Розсівання цих тривожних вісток є пляновими маневрами англійської воєнної пропаґанди, що може мати тільки одну ціль: спричинити нові конфлікти, або замаскувати власну акцію проти **Німеччини на зовсім іншому місці.** На такі можливости — кінчить кореспондент — Німеччина самозрозуміло зовсім готова так, що не вдасться її заскочити.

АНҐЛІЙЦІ ЗРАДИЛИ НОРВЕЖЦІВ.

= Берлін, 5. 5. Начальна команда німецької армії повідомляє: На північ від Нарвіку німецькі ударні ґрупи відбили ворожі спроби наступу. В самому Нарвіку положення не змінилося. Німецьким відділам, що посувалися з Дронтгайму на північ ставили ще опір тільки норвежські відділи, бо війська західніх великодержав покинули серед переполоху Намсос. Командант норвежських частин на відтинку Дронтгайму в денному наказі до вояків ствердив з огірченням, що західні великодержави відкликали свої війська з Намсос не порозумівшись раніше і не повідомивши про це норвежської команди. Тому що норвежські частини внаслідок англійської втечі були загрожені з боку і ззаду норвежський командант наказав зложити зброю. Успокоєня **в цілій Норвегії поступає швидко вперед. 4. травня пополудні німецькі частини заняли без бою Ірукан. В районі Андальснес піддався 1 генерал, 127 старшин і 2500 вояків. Величини добичі ще не устійнено.**

Німецьке летунство продовжувало розвідчу діяльність над Норвегією і цілим Північним Морем. **Один ворожий торговельний корабель у фйорді Сольберг важко ушкоджено бомбою середнього калібру.**

УЧИТЕЛЬСЬКИЙ КУТИК.

Учитель—як культурно-освітній робітник

Суспільна праця довга — утяжлива,
За теж плідна, та головна — вона,
Одна лиш може заповнити без дива
Життя людини, бо вона одна
Всіх сил, всіх дум, чуття змагань людини
Жадає й їх вичерпує до дна.
Іван Франко.

Читаючи статті й дописи »Краківських Вістей« однозгідно стверджуємо, що ціле життя на всіх його ділянках, це повсякчасне зусилля, змагання за новий зміст, новий розріст, розмах і творчий вияв.

І всі ми мабуть згідні в тому, що найважнішою проблемою під сучасну пору це передусім організація духових, — а вслід за цим моральних і матеріяльних сил народу, бо її головне і цілеве завдання — це підготовити людей, для сучасних й прийдешніх потреб нації.. Якщо так, то наказом хвилини і потреб являється зорганізувати й зактивізувати всі народні маси, перевиховати їх та вщіпити в їхні душі державно-творчі життя перебудувати ціле наше національне життя на нових основах, та навязати нашу працю до визвольних і державницьких змагань і росту в минулому — до наших попередників і предвістників.

Бо лише люди з виробленим світоглядом, із виразно опреділеними методами праці, — кожночасно будуть добрими щоденними робітниками національного діла, та безупинними воїнами за тверді основи буття і цілі української нації.

Щоб одначе цю працю повести якслід на місцях, то до цього треба вироблених людей, цих піонірів і виконавців, що самі були б найбільше суспільно діяльні, та повели б енергійну боротьбу за володіння душами і спрямували б рушійні сили народу на шлях державно-творчого діяння й праці.

Ці робітники згуртують біля себе національно творчі елементи села - громади, розбудять їхні думки й волю, станудь джерелом сильних починів, пособлять їхню активність, вчинять з них творчий і войовничий кадр, що змагатиме до 1) розбудження національної свідомости, громадської виробленности і активности у даній місцевости; 2) збереження національної відрубности; 3) здобуття незалежности; 4) поширення національних впливів на зовні.

У цій праці визначну — коли не передову — ролю має культурно-освітня робота, що змагає до поширення, утривалення і поглиблення національно-культурних дібр і вартостей, які є основою життя народу, його розвитку і розросту. Бож культурно-освітня праця, це ніщо інше, як система чинностей, яких метою є організування культурного життя народу з огляду на його культурно-освітні потреби і інтереси під сучасну пору, як також з уваги на його майбутнє життя.

Значить у праці на українських землях по цей бік Сяну і Буга в культурно-освітній ділянці можна буде вирізнити два первні, а саме: **шкільно-научний і національно-виховний.**

Шкільно-научний первень буде в початках панівний. Суть-істота його полягатиме в тому, що: а) запозичимо зміст від шкільних програм, а саме: читання, писання (по українськи), з головною формою праці, якою буде живе слово, отже відчити і реферати для старших; б) запозичимо працю у формі лекцій, задач, викладів; в) запозичимо проблематику бож діяльність культурно-освітня являється помічним заступним чинником у відношенні до школи.

За те національно-виховний первень це передусім чинність виховна, реалізована методами суспільної акції, отже є це збирання з окруження коло культурно-освітнього робітника громади людей, ставлення перед ними відповідних культурно - освітніх завдань, зединення їх біля цих завдань та втягнення їх до самостійної активної і солідарної розвязки та реалізації тихже завдань. Щоби культурно-освітній робітник вивязався якслід із обовязків на свому пості мусить — крім цього — освідомити собі, ось такі ще завдання: 1) дослідні, 2) провідні, 3) научні, 4) завдання представника суспільного авторитету.

Дослідні завдання мусять бути вихідною точкою будької культурньо-освітньої і виховної праці освітнього робітника. Бо тільки добра, вміла та глибока і вдумчива обсервація довкілля (середовища), як теж і громади-гурту учасників цієї праці — дають запоруку успіху. Наставлення дослідно-обсерваційне культурно-освітнього і виховного робітника дає йому змогу відчути і зрозуміти внутрішнє життя громади, а саме які серед громади, зокрема селянської молоді нуртують думки, бажання, змагання, сподівання тощо. Як дивиться ця молодь на сучасну дійсність, як її пояснює та в який спосіб хотіла б її покращати і вдосконалити в кожній ділянці національного життя. Дальше це наставлення обсерваційно-дослідне культурно-освітнього робітника дасть йому змогу позбутися односторонности й шаблоновости. Збірна реалізація усяких культурно-освітніх проблем і питань є наказом теперішної хвилі. Одначе вона є можлива лише з допомічю культурно-освітнього робітника через **піддачу**, підповідження гуртові та окруженні ініціятиви, задумів, плянів, що змобілізують всю їхню енергію, силу й увагу. Тут культурно-освітній робітник сходить на другий план, бож на першому плані являється солідарна праця гуртова — громадна, що своїми силами поширює та поглиблює внутрішне життя гурту та довкілля, оформлює його переконання, наставляє його життєву поставу супроти світа, життя й людей та народу. Словом — побуджує творчу уяву, формує волю, та у праці виробляє характер, себто двигає людську масу на щораз вищий рівень, організаційного, культурного і духового життя.

У кожньому зорганізованому гурті являється одиниця, що своїми внутрішніми вартостями, силою своєї волі і розуму, характером та організаційним хистом стає на провідній стійці, на чолі громади чи гурту, як її духовий провідник. Саме такий провідник сповняє декілька провідничих функцій у культурно-освітній виховній праці, отже: 1) вносить до гурту, громади ініціятиву, нові задуми і пляни; 2) має організаційну і духову керму над виконанею працею гурту; 3) самий аранжує всякі товариські гри і забави; 4) дає добрий примір організаційної консеквенції та витревалости й обовязковости у праці.

Научні завдання культурно-освітнього робітника мають на меті впливати на інтелектуальну сторінку людського життя. — В проводі під сучасну пору знання не відограє такої великої ваги, як кількадесят літ тому, але усунення анальфабетизму в селі та прогнання нужди з села, біди — нераз — голоду і холоду є не можливе без научних завдань культурно-освітнього робітника, маючи на увазі постачання елементарних відомостей, всебічне освідомлення, підготовка до самосвітньої праці, отже і самодіяльности гурту.

Суспільний авторітет культурно-освітнього робітника є дуже важним чинником в успіху його праці. На цей авторітет складаються не тільки його суспільне становище і професійна праця, але також і його ідейність, знання, досвід, обовязковість і характер. Сила впливу його авторитету залежить від рівня і ступня культурного вироблення громади. Однаке його суспільний авторитет накладає на нього два обовязки: 1) нести відповідальність за цілість життя і діяльности та праці гурту, громади, 2) Підшукувати властиві шляхи, зміст, форми та методи праці.

І саме ця відповідальність та добір змісту і метод ставить його у самий центр праці. Бо ж його авторитет впливає на формування опінії гурту та громади, встановляє їхне відношення до актуальних явищ і процесів, що виринають на зовні життя громади, отже справ культурних, суспільних, господарських, політичних. І тому саме культурно-виховній робітник мусить бути свідомий своїх завдань, якщо він схоче бути творцем нового і величнього та самостійного життя народу.

Святий Петро.

Пробудителеві України

Дня 31. березня ц. р. відбулося в селі Модринець пов. Грубешів свято Пророка України Тараса Шевченка. Концерт влаштувало Тов. Рідна Хата під проводом учителя Р. Мартинюка. У програму ввійшли: вступне слово, відспівання заповіту, деклямації та інсценізація поеми Т. Шевченка „Катерина". Програма була гарно підібрана та опрацьована. На концерт прибуло багато людей старих та молодих, так що саля була переповнена. Одно замітне, що мешканці села Модринця перший раз святкували роковини Генія України Т. Шевченка. Відспіванням національного гимну закінчено це свято.

Присутний.

—o—

Як працюємо
у Криниці-живці

З кінцем листопада 1939 р. заложено у Криниці - живці українську школу та захоронку. Школа завдяки солідній праці учительки Ірини Левицької, б. учительки »Р. Ш.« розвинулася дуже гарно. Діти радо ходять до школи, а батьки відносяться з найбільшою прехильністю. На Йордан дітвора зі своєю учителькою злади коляду, ялинку, а 10. березня ц. р. Шевченківський концерт. У всіх імпрезах видко було дуже солідну працю учительки, що всецічо віддалася праці над порученою її дітворою. Захоронка під вмілим проводом п. С. Тадеї теж брала участь у згаданих імпрезах. Громадяни дуже вдоволені, що мають в себе таку учительку і провідницю захоронки.

Місцевий.

НОВИНКИ

КАЛЕНДАР

ТРАВЕНЬ

7. Вторик: Сави
8. Середа: Ев. Марка
9. Четвер: Василія свмч.

В суботу, 11. травня ц. р. в салі Т-ва »Просвіта« в Кракові, Ринок 12, II пов.

відбудеться

з нагоди святочного відкриття нової української бібліотеки в Кракові

ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ ВЕЧІР

при ласкавій співучасти артистки-співачки Оксани Бурбелло, піаністки Лесі Вахнянин, Олени Теліги і бандуриста інж. Михайла Теліги. Рецитації у виконанні: Марії Врецьони, Ярослава Масляка, Петра Поліщука. Вступ для членів Т-ва і введених та запрошених гостей за добровільними жертвами на бібліотечні цілі під гаслом »Книжка — духова зброя«. Початок точно в год. 20-ій. З огляду на передбачену більшу кількість учасників прохаємо прибувати раніше. По год. 20-ій (8-ій веч.) вступ на салю недозволений.

До П. Т. Українського Громадянства в Кракові. Управа бібліотеки Т-ва »Просвіта« у Кракові устійнила, згідно з переведеною провіркою, що багато громадян не вспіло досі, внаслідок воєнних подій, звернути їй позичених ще перед війною книжок. Цією дорогою прохає Управа звернути в найближчому часі позичені книжки Т-ва »Просвіта« в урядових годинах, а саме в кожний понеділок, середу і пятницю від год. 18—19., в домівці т-ва, Ринок 12, II поверх.

ОПОВІСТКА.

В найближчому часі пічне виходити релігійний часопис »МІСІОНАР«. Видаватимуть його О. О. Василіяни в Перемишлі. Часопис буде виходити раз в місяць. Передплата згори до кінця року виносить 3.— зол. Одно число 40 сот. Хто баже стати передплатником, хай вишле переплату на адресу: Манастир О. О. Василіян в Нім. Перемишлі, вул. Салезіянська 4.

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ХОР під проводом Василя Осташевського по тримісячному турне по землях Холмщини переїхав на днях на Лемківщину. Хор відвідає в найкоротшому часі такі місцевости: Сянік, Балигород, Риманів, Коросно, Дуклю, Змигород, Криницю, Лабову, Горлиці й інші.

УСІМ, які прислали нашому Комітетові побажання з нагоди Свята Воскресення — складає отсим подяку Український Комітет у Кракові.

До УКРАЇНЦІВ, МЕШКАНЦІВ КРАКОВА. Український Комітет у Кракові взиває ще раз усіх громадян, замешкалих у Кракові виповнити негайно, найдальше до 12. травня ц. р. харчеві зголошення. Харчевий приділ вже признаний. Одначе Комітет мусить предложити докладний поіменний виказ українців, мешканців Кракова. Друки харчевих зголошень можна дістати в канцелярії Комітету, в харчівні, в Українському Касині та »Просвіті« і там можна їх по виповненні складати. Всіх українців, емеритів взиваємо зложити у власному інтересі в канцелярії Комітету свої життєписи. Ще раз пригадуємо про обовязок реєстрації в Комітеті всіх, хто прибуває до Кракова та про обовязок подавати у власному інтересі кожночасну зміну своєї адреси. — Український Комітет у Кракові.

ВСІМ, що привітали мене добрим словом з нагоди Свят пересилаю отсею дорогою щире Спасибі. Витаю теж сердечно всіх моїх незабутніх Приятелів і Друзів. — Ол. Кисілевська.

Не вмірає душа наша

Справді, що за сила дрімає в нашому народі, що за могутній гін до життя й розквіту стрічаємо на кожному кроці! Белз, віддалений 200 м. від совітського кордону, відтятий від світа, зі знищеною комунікацією і зубожілим населенням, росте, розвивається і семимилевими кроками поступає вперед до кращого завтра!

Українська кооперація живить своїм збіжжам не тільки Люблин, Варшаву, Краків, але вже навіть кооператори з підгаляньского »Сполем« навідуються до Белза і благають хоч 2-3 ваґони збіжжа. Українське приватне купецтво обняло усі кращі крамниці в колишньому жидівському ринку. — Українська народня школа радує очі зразковим зовнішнім порядком і внутрішньою дисципліною. Українська волость й українська управа міста дають запоруку ладу і громадської справедливости супроти всіх верств суспільности. Українське товариське життя виявилося у минувші мясниці в кількох, добре зорганізованих вечерницях, а ось дня 30. і 31. березня гостив у Белзі український театр »Ґраніт«. Театр? Так, театр і то неабиякий! Зроджений на самому кордоні, серед грюкоту гармат і шуму пропелерів, набрав відразу буйного розмаху воєнної хуртовини і притаєної сили урожайної, белзької рівнини. Спершу театральний гурток у селі Себечеві, дався пізнати цілій околиці виставою песи »Білас і Данилишин«, яка викликала всюда захоплення і зворушення. Душею його була артистка малярка, проф. Марія Гарасовська, донька пароха у Себечеві. Вона стрінулася в Холмі з Ігорем Чайківським та журналістом Меренським (Дригилич-Ярий) і в трійку зорґанізували театр. Директором театру став Ігор Чайківський, режисером артист Степан Бученко, мистецьке оформлення і декорації проф. Марії Гарасовської. До театру вступило кільканадцять мужчин та покищо тільки дві жінки. Деякі артисти, як ось Бучечко, Шак Дмитро, Гринпшак Осип, Меренський мають вже за собою досвід і славу талановитих акторів. Інші це ті самоцвіти, які зродив український чорнозем, тільки ошліфувати їх і дати відповідну оправу. Всі вони зимували в селянських хатах у Себечеві, гостинні себечівські тітки живили їх пшеничними колачиками. Проби, проби і проби. Попри це проф. Гарасовська цілими днями з пендзлем і палетою в руках. Так повстали гордощі белзької землі, »Отаман Пісня«, повстанча песа у 5 відслонах і »Пятий Рейд«, трагедія Базару, обі пера Миколи Чирського. З цими песами обїхала трупа усі кращі села Сокальщини, Белзчини і Равщини, підготовляючи рівночасно »Легкодушну сестру« і »Щастя від завтра«. Тепер трупа є у Варяжчині а там Холмщина. Лемківщина і Краків...

Як вони грали?

Питайте наші птички, хто навчив їх співати! Як вони виглядали? Питайте наші весняні квітки, звідки взяли цей чар, що вабить і до сльоз зворушує! Які декорації? Побачите! Який моральний ефект? Велитенський, просто неоціненний, жінки плачуть, на закінчення »Пяного Рейду« уся публика співає враз з артистами! Який успіх матеріяльний? Це буде залежати від Вас! Белз і Белзчина сповнили свій обовязок, хоч такі річи грішми не дадуться заплатити! Белзчина кличе: Дорогі посестри Холмщино, Лемківщино і ви українці Кракова, прийміть їх щирим серцем, бо вони заслужили собі на це!

Слава Головінська.

Нові книжки.

Geschichte der Ukraine verfasst von Borys Krupnycky 4 Karten im Text Leipzig 1939. (4+329 st.)

Потребу нового нарису історії України в німецькій, чи в якій небудь іншій світовій мові, відчувала наша національна пропаганда від двадцяти років. Тимто радо слід повитати зладжену з доручення берлінського Українського Наукового Інституту його співробітником д-ром Борисом Крупницьким »Історію України« в німецькій мові.

Автор побіжно представляє українську праісторію, старий княжий період нашої історії, та часи литовсько-польської влади; ширше добу козаччини та українського відродження; кінчить оглядом українських державних змагань у 1917-21 рр. та їхніх наслідків. У кінцевих заввагах звертає увагу на різниці світогляду між українським громадянством з перед світової війни та молодим поколінням, що виросло після наших невдачних визвольних змагань; перше було ліберальне, демократичне або й цілком соціялістично - марксівських поглядів, молодша українська ґенерація визнає оперту на історичних традиціях національно-державну ідеольоґію.

З перегляду нарису й уміщеного наприкінці його бібліоґрафічного покажчика видно, що д-р Крупницький використав в більшости новіші досліди. Тимто історики-специялісти можуть мати такі завваги, що не має докладнішої картини звязків Карпатської України з іншими українськими землями в минулому, не має згадок про протипольські повстання на Західній Україні наприкінці XV ст., не конче вірна є картина автора про поширення церковної унії в Західній Україні наприкінці XVII. ст. Уніятська церква на Україні пройшла продовж XVIII ст. мимо змагань її спольонізувати еволюцію в українському національному напрямі. Цій еволюції уніятської церкви завдячує багато галицько-українське національне відродження; його передвістники митр. Лев Шептицький, Іван Могильницький й інші поминені в нарисі д-ра Крупницького. Справді він згадує про оснування в 1816 р. представниками уніятського духовенства першого просвітнього товариства в Галичині, в дійсності це товариство заміряв оснувати в Перемишлі крил. Могильницький, але його оснуванню спротивився Рим. Також слід було згадати про о. Василя Подолинського, автора сконфіскованої в 1848 р. брошури »Слово перестороги«, де є насвітлення тогочасних політичних напрямків серед галицьких українців. При обговоренні історії Карпатської України в 1848 р. автор не відмічує, що її представники солідаризувалися з домаганнями галицької »Головної Руської Ради«; не тільки відокремленої від Угорщини адміністративної округи домагалися вони, але прилучення своєї країни до автономного »Руського Краю«, в склад якого входили б ще українська Галичина й Буковина. Домагалися вони українського університету у Львові і правничого факультету в Ужгороді, в цьому випадку більше від галицької »Головної Руської Ради«, що задовольнялася повільною українізацією катедр львівського університету; нічого тут дивного, бо на Закарпатті в тому часі було більше нашої світської інтеліґенції, ніж у Галичині.

Очевидно, можна виправдати автора за ці недотягнення в нарисах історії Західньої України. Але треба згадати про живучість української гетманської традиції, яку задокументовують такі приклади як місія Василя Капніста в Берліні в 1791 р., »Історія Русів«, написана сином козацького ґенерального писаря й судді Андрія Безбородька князем Олександром, канцлером російської імперії (1747—99). При обговоренні змагань у 1917—21 рр. слід було згадати й про державні змагання українців на Далекому Сході в тому часі.

Неприємно вражає читача „wetsche" (вече), чому не "witsche" (віче). Стару нашу державну назву подає автор у німецькій мові так: „Rusj" підчас коли німецькі дослідники вживають назви — „Reusen", що виводиться з німецької назви Руси в середневіччі „Riusen" Назви „Reussen" уживають новіші німецькі знавці нашої історії навіть замісць колишнього австрійського „Ruthenen"

Ці дрібні завваги не зменшують вартости цього нарису історії України для пропаганди нашої справи серед чужих народів.

Др. Н. Андрусяк.

З Генерал Губернаторства.

— ДАРОВАННЯ КАР ЗА ДЕВІЗОВІ ЗЛОВЖИВАННЯ. Генеральний Губернатор видав 23. квітня розпорядок, що запевнює некаральність за девізові зловживання, якщо ті, що допустилися цих зловживань найдальше до 20 травня ц. р. запропонують закупити відповідному відділові Емісійного Банку в Польщі всі вартости, до яких відноситься цей розпорядок. Цей розпорядок відноситься також до осіб, що незгідно з девізовими постановами мають в краю вартости, що їх належить запропонувати до закупна, а саме: закордонні платничі засоби, золоті монети, золото в штабах і стопи золота (в необробленім стані, або як півфабрикати), закордонні вартісні папери, чеки, векслі виставлені на краєву валюту, а призначені на закордон, а також всякий маєток, який справник зловживання має закордоном, а який підлягає девізовим обмеженням. Запропоновані до закупна вартости не будуть сконфісковані.

—o—

ОГОЛОШЕННЯ

Дрібні оголошення

СПРАВЛЕННЯ ПОХИБКИ В 32 ЧИСЛІ:
1) **Великодні побажання:** »Емілія і Михайла Демянчуки з дітьми« Оттмахав.
2) Кондрацький Денис і Левицький Осип.

КОРМЕЛЕЦЬКІ ЗІНА і СТЕПАН відізвіться. — Хто знавби де находяться, прошу подати адресу Краків, Ожешкової 7, друкарня. — Ніна і Гриць.

»32-літній, самотний, вільний на посаді, українець просить о нав'язання з ним кореспонденції. »Краківські Вісті« для **»Чорного«.** 1-1

Пошукую Дмитра Стебельського з Раю. Верещинський Тома Кіршберг— Крайс Ліцманштадт Україніше Гавс.

Цукорничка (-ик) спеціяльність морожене пошукувані. Запити слати на адресу: Сянок, **Conditore Göringstrasse 2.**

ПОДАННЯ І ПРОХАННЯ
та інші переклади на німецьку мову, виконує: **А. Терлецька і А. Терлецький** — Краків, вул. Фльоріянська 55. Християнська фірма. 8-11

Хто чувби щонебудь про **Д-ра Карла Коберського,** повідомить жінку до адміністр. »Краківські Вісті«. 1-3

Чорноокій »Славочці« бажання »Христос Воскрес« шле А. Б. К. Ш. 1-1

Родичам, Рідні і Тобі Влодку щирий привіт шле Адріян Шепертицький. 1-1

Якнайкращі побажання для Родини і Знайомих засилає Мицько Прокіп, Ченстохова, Собіського 2.

Стрийські Друзі відізвіться до Гищака Івана **München 9, Zugspitzstr 7.**

Друзі з Велдіжа, відізвіться на адресу: P: Grossenried. Sommersdorf L. 5. Mttelfranken Дмитро Гавриш.

Фахова сила (українка) обійме управу в пансіоні, ресторані, готелю. Адреса: »Кр. Вісті« під ч. **1424.**

Пошукую Миколу Антоніва, Трач М. Краків, вул. Кармелітська 46 у п. Бурки. 2-3

Яцко Остапчук, Братіслава, Масарикова тр. ч. 16. **Slovensko.** Прошу на цю адресу до мене писати.

Теольоґічні книжки видавництва Гердера продає »КУЛЬТУРА« Краків, св. Томаша 26. 2-3

Новоідчинена кравецька робітня Миколи Панчака, Краків, Юліюша Лея 7 а, м. 10.

Собенко Василь, Борецький Михайло Іванців Іван, подайте свої адреси: С. Семків, Краків, Яблоновскіхштр. 10/12.

ЦІНА ОГОЛОШЕНЬ: Ціла сторінка 600 зол., пів сторінки 320 зол., 1/4 сторінки 180 зол., 1/8 сторінки 150 зол., 1/12 сторінки 80 зол.
МЕНШІ ОГОЛОШЕННЯ: 1 міліметер ширині шпальти (або його місце) 1 зол. — В тексті 100% дорожче, на першій сторінці 200% дорожче.
ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ: 30 отиків за слово, найменше 3 зол. Для шукаючих праці 15 сот. за слово. Матримофіяльні по 50 сот. за слово.

За Редакцію відповідає начальний редактор Л. Хомяк у Кракові. Видає „Українське Видавництво", Краків, вул. Кармелітська 34, II. Телефон 230-39
З друкарні „Нова Друкарня Денникова" під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.

Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzegenteil: Hauptschriftleiter L. Chomiak Krakau. Verlag: „Ukrainischer Verlag" ... Krakau, Karmeliterstrasse 34, II. Fernsprecher 230-39 Druck: „Nowa Druka nia Dziennikowa", Kommissarische Verwaltung. Krakau, Orzeszkowa ... 7. Fernsprecher 102-79